

Remissvar Energikommissionens betänkande: Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2)

Genom Energikommissionens betänkande och den fempartiöverenskommelse som ingicks i juni 2016 skapas övergripande spelregler för marknadens aktörer. Detta är i sig positivt. Energimarknadsinspektionen (Ei) delar särskilt Energikommissionens slutsats att det i det korta perspektivet inte finns skäl att ändra i den befintliga marknadsmodellen för el men att denna behöver utvecklas så att efterfrågefleksibilitet blir en naturlig del av marknaden.

Ei har nedanstående synpunkter på Energikommissionens förslag och bedömningar. I de delar som inte nämns har Ei inga synpunkter.

7.2.2 Förnybar energi

1. Elcertifikatsystemet ska förlängas och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030.

Ei avstår från att lämna synpunkter på själva elcertifikatsystemet. Däremot anser Ei att inga certifikat ska delas ut till elproducenter vid nollpriser eller negativa priser eftersom produktionen inte tillför marknaden värde i dessa lägen. Detta har Ei även tidigare framfört i remissyttrande till Energimyndighetens rapport Kontrollstation 2017 för elcertifikat – en delredovisning (M2016/02399/Ee).

2. Anslutningsavgifterna till stamnätet för havsbaserad vindkraft bör slopas. Formerna för detta bör utredas närmare.

Ei avstyrker förslaget. Ei anser att subventioner inte ska utgå till enskilda kraftslag. Ei vill dessutom betona att även om anslutningsavgiften tas bort är det fortfarande både dyrt och komplicerat att anlägga sjökabel. Det är därmed inte säkert att önskad effekt skulle uppnås med detta förslag. Denna fråga har Ei lämnat ett längre remissyttrande om till Energimyndighetens rapport "Havsbaserad vindkraft" (M2015/2349/Ee).

3. Den förnybara energin ska fortsätta att byggas ut. Sverige har unika förutsättningar för förnybar elproduktion och det är rimligt att Sverige är nettoexportör av elektricitet även på sikt.

Elmarknaden är idag europeisk och inte svensk, det är därför naturligt att el importeras och exporteras över landsgränser. Ei anser att det är viktigt att investeringar i elproduktion sker på marknadsmässiga grunder och att subventioner minimeras. Om

Sverige är nettoexportörer av förnybar el på marknadsmässig grund är det positivt för den europeiska elmarknaden.

7.2.3 Kärnkraft

1. Skatten på termisk effekt avvecklas stegvis med start 2017

Ei tillstyrker förslaget. Ei anser att skatter påverkar prissignalerna och därmed marknaden negativt. En avveckling av skatten på termisk effekt är i linje med en positiv utveckling av elmarknadens funktion.

7.2.4 Vattenkraft

1. Fastighetsskatten på vattenkraft ska sänkas till samma nivå som för de flesta övriga elproduktionsanläggningar, det vill säga 0,5 procent. Skatten ska sänkas stegvis under en fyraårsperiod med start 2017.

Ei tillstyrker förslaget. Det är i linje med en positiv utveckling av elmarknadens funktion.

7.2.5 Småskalig produktion

1. Det ska utredas hur förenklingar och anpassningar kan ske av befintliga regelverk och skattelagstiftning för att underlätta för nya produkter och tjänster inom energieffektivisering, energilagring och småskalig försäljning av el till olika ändamål samt elektrifieringen av transportsektorn.

Ei tillstyrker. Ei instämmer i att det är bra att utreda hur regelverken kan förenklas. Det är vidare viktigt att betona att man i översynen är noga med att det inte exempelvis bara är en sak för nätägaren att ha lager, utan även för marknaden att erbjuda lagringstjänster. Det är vidare viktigt att i en sådan utredning inhämta information om hur regelverket för energilagring är utformat i andra länder liksom i de EU-regelverk som är under utveckling för att undvika att i ett senare skede skapa regulatoriska hinder.

Särskilt om konsekvenser för icke koncessionspliktiga nät

Ei noterar att ekonomiska och tekniska hinder tas upp i betänkandet men regulatoriska hinder nämns inte. Ett av dessa hinder är regelverket om icke-koncessionspliktiga nät (IKN). Det befintliga regelverket är inte anpassat efter småskalig produktion, lagring och olika smarta-nät-lösningar. Detta kan leda till suboptimerade lösningar, teknikhämningar och gränsdragningsproblem. Nuvarande förordning är i stort baserad på utredningar som är tjugo år gamla. Förordningen har i stora delar löst de problem som på 1990-talet fanns som en följd av hur undantagen i 1957 års starkströmsförordning, var formulerade. Nya problem har emellertid uppstått över tiden. Ei redovisade våren 2011 en översyn av förordningen till Näringsdepartementet, Bättre regler för interna elnät (Ei R2011:02). I rapporten redovisar Ei förslag på lösningar av några av de problem som Ei redan då hade identifierat. Förslagen har ännu inte behandlats i Regeringskansliet.

Ei förordar en extern statlig utredning som ser över hela IKN-systemet. Detta tar lång tid, men ger förutsättningarna för såväl den genomlysning som Ei inte kan göra på egen hand som för en långsiktig lösning.

7.2.6 Användning och energieffektivisering

2. En utredning bör tillsättas för att brett utreda vilka eventuella hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering. Utredningen bör undersöka vilka ekonomiska och andra styrmedel, exempelvis vita elcertifikat, som är effektivast för att öka effektiviseringen både ur energi- och effekthänseende.

Ei tillstyrker förslaget. Om utredningen får formen av ett regeringsuppdrag bör uppdraget ges till Energimyndigheten i samråd med Ei eftersom Ei har utrett frågan om hur kunderna kan bli aktiva på elmarknaden i flera uppdrag och senast redovisats i rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R2016:15).

7.2.7 Överföring

1 och 2. Överföringskapaciteten inom Sverige och mellan Sverige och grannländerna ska öka

Ei anser att överföringskapaciteten ska byggas ut i de fall det är samhällsekonomiskt effektivt. Ei anser dock att befintliga mekanismer redan är tillräckliga för att säkerställa detta. Detta har Ei beskrivit närmare i rapporten Ökad andel variabel elproduktion (Ei R2016:14). Ei anser även att förutom fler överföringsförbindelser, är det viktigt med ändamålsenliga elområden och effektivt kapacitetsutnyttjande i befintligt nät inom Norden och EU. Ei vill i sammanhanget understryka att en minst lika viktig fråga för en väl fungerande elmarknad är att befintlig kapacitet i elnätet används så effektivt som möjligt.

3. Sverige ska driva på i EU för ökad sammankoppling mellan och inom länder

Ei anser att det är ett bra förslag men vill tillägga att frågan om ökad sammankoppling av EU:s elmarknader redan i dag är prioriterad av EU inom ramen för Ren energi-paketet.

Ei vill särskilt betona att det behövs nätförstärkningar *inom* de länder vi är anslutna till, t.ex. Tyskland och Polen. Det finns redan idag långtgående planer på mer sammankopplingar från Sverige till Tyskland. Sammankopplingar mellan länder ger dock liten nytta om inte ländernas interna begränsningar först hanteras.

4. Regelverken kring elnäten bör ständigt utvecklas för att säkerställa att näten byggs ut på ett kostnadseffektivt sätt, att näten är möjliggörare för nya produkter och tjänster och att det sker samhällsekonomiskt effektiva investeringar i ny elproduktion.

Ei instämmer. Ei har ett pågående regeringsuppdrag om att utveckla regelverken kring elnäten. Förslag på hur regelverken kring elnäten kan utvecklas har Ei även redovisat till regeringen genom rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R2016:15), bland annat genom förslag på ett bemyndigande till Ei om tariffutformning. Med en mer effektiv tariffutformning skulle näten kunna användas mer

effektivt och nya produkter och tjänster skulle främjas. Hur nätföretagens roll ska utvecklas är en prioriterad fråga inom det så kallade Ren energi-paketet och av de europeiska energitillsynsmyndigheterna inom samarbetsorganet CEER (Council of European Energy Regulators) och Ei har valt att ha en aktiv roll i detta arbete.

5. Funktionskraven på nya elmätare bör skärpas i syfte att klara tätare registrering av mätvärden samt att ge kunden ett öppet gränssnitt till sina mätvärden.

Ei tillstyrker förslaget. Både tätare registrering av mätvärden och ett öppet gränssnitt för kunden kan förbättra förutsättningarna för efterfrågefleksibilitet då det kan ge kunden mer information och bättre möjligheter att styra om sin last. Ett öppet gränssnitt ingår också i förslaget till ändrat elmarknadsdirektiv som är en del av det så kallade Ren energi-paketet. För närvarande utreder Ei på regeringens uppdrag dessa frågor för att ta fram författningsförslag rörande bland annat dessa funktioner. Uppdraget ska redovisas den 1 november 2017.

6. Energimarknadsinspektionen ska få bevilja demonstrations- och pilotprojekt för särskilda områden i elnäten där nya affärsmodeller och annan prissättning än för övriga kunder får prövas under en begränsad tidsperiod.

Ei utgår från att kommissionens förslag syftar på att elkunder som omfattas av ett pilot- eller demoprojekt ska få ha en annan nättariff än kunder i samma område. Det tycker vi är ett bra förslag och det har Ei självt föreslagit i rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R2016:15).

7.2.8 Elmarknadens utveckling

1. Det finns inget skäl att i det korta perspektivet ändra den befintliga marknadsmodell som Sverige och Norden använder. Däremot är det rimligt att över tid föra en bred diskussion om den framtida marknadsdesignen.

Ei håller med om att det inte finns skäl att ändra den befintliga marknadsmodellen i stort. Ei:s bedömning är att dagens elmarknadsdesign är samhällsekonomiskt effektiv. Detta ställningstagande grundar vi på ett flertal studier som vi har genomfört, senast i arbetet med rapporten Ökad andel variabel elproduktion (Ei R2016:14). De analyser vi utförde och redovisade i den rapporten stärkte denna slutsats. Vi ser därför inte behov av att i nuläget göra drastiska förändringar i dagens utformning av elmarknaden, även om vi i rapporten lämnar en del förslag till hur dagens marknadsdesign bör utvecklas för att möta framtidens krav.

Kunden spelar en nyckelroll i ett framtida elsystem med en ökad mängd förnybar elproduktion genom att vara flexibel med sin elförbrukning på ett sätt som hjälper elsystemet. Det finns dock en rad hinder för kunder att styra och anpassa sin användning av el. I rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R2016:15) har Ei på uppdrag av regeringen tagit fram de åtgärder vi anser behövs för ökad efterfrågefleksibilitet.

I sammanhanget vill Ei understryka att det är viktigt att inte diskutera den svenska elmarknaden isolerat utan som en del av en europeiska elmarknad. Ei konstaterar att de

Datum
2017-03-23

förslag som EU-kommissionen har lagt fram i det så kallade Ren energi-paketet ger Sverige tillsammans med övriga medlemsstater en god möjlighet att under många år påverka, diskutera och utveckla den europeiska målmodellen för elmarknaden.

2. Det är angeläget att skapa förutsättningar för en väl fungerande efterfrågefleksibilitet, det vill säga att kunderna fullt ut ska kunna delta på elmarknaden.

Ei instämmer. Ei har lämnat förslag om hur detta ska gå till i rapporten Åtgärder för ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R2016:15). Ei:s förslag rör i huvudsak följande:

- Öka kundernas medvetenhet om efterfrågefleksibilitet
- Kartlägg potentialen för efterfrågefleksibilitet och identifiera hjälpmedel för att praktiskt kunna förverkliga potentialen.
- Främja efterfrågefleksibilitet genom att kunderna ges information om valmöjligheter
- Främja efterfrågefleksibilitet genom att skapa incitament för kunden att erbjuda sin flexibilitet till aktörer.

Hur vi anser att detta ska gå till beskriver vi mer utförligt i nämnda rapport.

3. Energiomställningen ställer krav på nya och ökade behov av systemtjänster. Svenska kraftnät har ett ansvar för analys av tillgången till systemtjänster och för att vid behov föreslå förändringar i regelverk.

Ei instämmer i att det kan komma att krävas nya typer av systemtjänster och utökat behov av befintliga. Svenska kraftnät är rätt instans att identifiera behovet. Ei anser att systemtjänster ska handlas på ett marknadsbaserat sätt. Ei bör ha en tillsynsroll över befintliga och framtida marknadsplatser, vilket också är det som medlemsstaterna enats om inom ramen för Electricity Cross Border Committee under mars 2017 i beslutet om en ny EU-förordning för balansmarknaden¹. Detta förtydligas ytterligare genom föreslagna bestämmelser i det så kallade Ren energi-paketet. Ei anser att de mest kostnadseffektiva lösningarna/systemtjänsterna ska användas först.

4. Nätägarrollen kan behöva ges ett vidgat innehåll för att fullt ut ta tillvara de nyttor som smarta nät, energilagring och efterfrågefleksibilitet ger för elsystemet. Vidare bör nätföretagens roll som delsystemoperatörer inom ramen för Svenska kraftnäts systemansvar klargöras.

Ei instämmer delvis. Det är viktigt att beakta att nätägarens roll är under utveckling och att även om rollen i vissa delar innebär en utvidgning så medför andra ändringar, såsom genomförandet av en elhandlarcentrisk marknadsmodell och implementeringen av en central tjänstehubb för elmarknaden, att rollen minskar betydligt i andra delar. Det är viktigt att ständigt bevaka att omfattningen av monopolverksamheten hålls på en rimlig nivå så att inte kunderna drabbas av högre kostnader än nödvändigt. Det bör även här uppmärksammas att det så kallade Ren energi-paketet föreslår att distributionsföretagens roll och uppgifter bör omfattas av gemensamma EU-regler.

---

¹ Electricity Balancing. Svensk översättning av förordningen har ännu inte kommit.

Datum
2017-03-23

5. Det nordiska samarbetet bör fördjupas för att kunna möta framtida utmaningar på den gemensamma marknaden

Ei instämmer i vikten av ett fortsatt nära nordiskt samarbete, som även kan fördjupas ytterligare inom områden där det är givande för den nordiska slutkunden. I sammanhanget vill Ei också betona att ett obligatoriskt regionalt samarbete krävs enligt EU-regelverk för elmarknaden mellan dels transmissionsnätsoperatörer, dels tillsynsmyndigheter vars elområden är sammanhängande. Det betyder att det regionala samarbetet i framtiden behöver fördjupas inte bara med de nordiska länderna utan även med de baltiska länderna samt Polen och Tyskland.

Det nordiska samarbetet kring nätinvesteringar kan vara ett sådant område, precis som marknadsfrågor som exempelvis effektreserven, likaså samarbeten för en väl fungerande nordisk slutkundsmarknad. Ei håller även med om att samarbete gällande de elmarknadsoperatörer som är eller blir nominerade i Norden är viktigt. Däremot vill Ei inte se en utveckling av samarbete särskilt kring Nord Pool eftersom Nord Pool enbart är en av flera nominerade elmarknadsoperatörer i Norden.

7.2.10 Finansiering

1. Finansiering av den slopade skatten på termisk effekt och sänkningen av fastighetsskatt ska ske genom en höjning av energiskatten. Elintensiv industri ska undantas.

Ei avstyrker förslaget. Ei anser att det bör övervägas om finansieringen kan göras på annat sätt. Detta eftersom energiskatt på el påverkar elmarknadens effektivitet negativt. Energiskatt på el är i första hand en fiskal skatt. Det innebär att med energiskatt på el inkluderat i det pris som kunderna betalar reflekteras inte längre samhällets verkliga kostnader för produktionen korrekt. En höjning av skatten kommer att försämra effektiviteten i marknaden genom att skattekillen mellan utbud och efterfrågan blir större.

Energiskatt på el kommer att störa prissignalen gentemot elanvändarna. En framtid med ökad efterfrågefleksibilitet förutsätter att elanvändarna reagerar på prisförändringar på el i högre utsträckning än idag.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Hanna Abrahamsson, tillförordnade chefsekonomen Jens Lundgren och avdelningschefen Caroline Törnqvist samt experten Karin Tvingsjö, föredragande.

Anne Vadasz Nilsson

Karin Tvingsjö